

Bhuku ra Danieri - Nomboro Imwe Nemazana Mapfumbamwe nePfumbamwe

*Kuonetsa Magwiritsidwe Atatu a Ulosi: Tanthauzo la Ulosi la Chivumbulutso
Chaputala 9 ndi Gulu Lamasiku Ano la Kukonzanso Zinthu Zauzimu*

Jeff Pippenger
2024-03-01

Nusu ya kwanza ya Ufunuo sura ya tisa inaitambulisha tarumbeta ya tano, ambayo ni ole wa kwanza, na nusu ya pili ya sura hiyo inaitambulisha tarumbeta ya sita, ambayo ni ole wa pili. Tarumbeta zote mbili zimeonyeshwa kwa mchoro wazi kwenye chati za waanzilishi za 1843 na 1850. Wakati aya sita za mwisho za Danieli kumi na moja zilipofunuliwa wakati wa mwisho mwaka 1989 kwa kuanguka kwa Muungano wa Kisovieti, harakati ya matengenezo ya wale mia moja arobaini na nne elfu ilianza.

Pakati pa chowonadi chimene chinazindikiridwa mu 1989 munali mayendedwe akuluakulu okonzanso a m'mbiri ya Baibulo, ndi kuti onsewo anali ofanana m'njira yawo. Aneneri onse, choncho mbiri yopatulika iliyonse, kuphatikizapo mayendedwe opatulika okonzanso, amaonetsa mayendedwe aakulu otsiriza okonzanso a anthu zikwi zana limodzi ndi makumi anayi ndi zinayi, amenenso ndi mayendedwe amphamvu a mngelo wachitatu. Pamene ntchito yosindikiza iyamba, momwemonso kuyamba kuwazidwa kwa mvula ya nthawi yotsiriza. Kuvumbulutsidwa kwa mayendedwe okonzanso mu 1989, kutsatiridwa ndi kuvumbulutsidwa kwa mavesi asanu ndi limodzi otsiriza a Danieli 11 mu 1992, kunatulutsa mkhalidwe wa kukana, monga zimachitikira nthawi zonse pamene chowonadi chatsopano ndi cha nthawi ino chavumbulutsidwa.

Mukumirirana nechokwadi chendima nhanhatu dzekupedzisira dzaDanieri chitsauko 11, Ishe vakazarura chokwadi chokuti nhorooondo yechiporofita yeRoma yechihedheni, yakabatanidzwa nenhorooondo yechiporofita yeRoma yepapa, sezvayakasimbiswa nezvapupu zviviri, inoratidza nhorooondo yechiporofita yeRoma yemazuva ano. Murau wokushandiswa katatu kwechiporofita wakazivikanwa, uye kubva ipapo wakashandiswa kudzimirira kukanganisa nokuziva nokusimbisa chokwadi. Mitemo inotsigira kuti mutsetse mumwe nomumwe wokuvandudzwa unofambirana nemimwe mitsetse yokuvandudzwa, pamwe chete nemitemo ine chekuita nokushandiswa katatu kwechiporofita, yakava nheyo huru yemitemo yakasimbiswa mubato rengirozi yechitatu, sezvakanga zvaratidzwa nemufananidzo mumitemo yakasimbiswa, yakashandiswa, uye yakabudiswa munhorooondo yavaMillerite.

Kushandiswa katatu kwechiporofita, semutemo, kwakazarurwa nokuda kwechikwata chezviuru zana namakumi mana nezvina, nokuti ndivo chikwata chemvura yokupedzisira, uye ChiIslam chenhamo yechitatu ndicho shoko remvura yokupedzisira. Nheyo yokushandiswa katatu kwechiporofita yakazivikanwa neShumba yorudzi rwaJudha, kare zvikuru chisati ChiIslam chenhamo yechitatu chasvika munhorooondo musu wa 11 Gunyana 2001, nokuti Aida kuti vanhu Vake vomazuva okupedzisira vaizoziva zviru nyore shoko rinomiririrwa nokusvika kwenhamo

yechitatu paAkadzorera vanhu Vake kunzira dzekare dzaJeremiya.

Ndziwisiso wa mavulavulelo ya vuprofeta ya vuyimbeleri bya vuntlhanu ni bya vuntsevu, hilaha ma vekiweke hakona eka Nhlavutelo ndzima ya 9, a yi tekiwa tanihi ndzimana eka buku ya Nhlavutelo leyi a yi seketeriwa hi matimu hi ndlela leyi tiyeke swinene ni leyi vonakaka kahle swinene. Uriah Smith u sungula nhlamuselo yakwe ya Nhlavutelo ndzima ya 9 hi ku tirhisa marito ya muvalangi wa matimu, Keith, ku kombisa swona sweswo.

“Pakutsanangura hwamanda iyi, tichatorazve kubva muzvinyorwa zvaVaKeith. Munyori uyu anotaure chokwadi achiti: ‘Panenge pasina kubvumirana kwakafanana kudaro pakati pevadudziri pamusoro pechimwe chikamu chipi nechipi cheApocalypse sezviri pakushandiswa kwehwamanda yechishanu neyechitanhatu, kana nhamo yokutanga neyechipiri, kuvaSaracen nokuvaTurk. Zviri pachena kwazvo zvokuti hazvinyanyi kukwanisika kusanzwisiswa. Panzvimbo pendima imwe kana mbiri dzichitsanangura chimwe nechimwe, chitsauko chose chepfumbamwe cheRevelation, muzvikamu zvakaenzana, chakatsaurirwa kutsananguro yezvose zviri zviviri.’ Uriah Smith, Daniel and Revelation, 495.

Ukuhlukaniswa kwezahuko kweyokuqala neyesibili imaye yeshwa kwehlukanisa umlando weshwa lokuqala, olumele uMohammed. Ngokwendawo, lutholakala kulokho isazi-mlando u-Alexander Keith akubiza ngokuthi amaSaracen, esingakubiza namuhla ngokuthi i-Arabia. Umlando weshwa lwesibili, olumelwe u-Osman I, ngokwendawo utholakala eTurkey, okuyilapho isazi-mlando silukhomba khona kwabaTurkey. Umlando weshwa lokuqala wawutholakala futhi wagwaliseka e-Arabia, indawo yokuzalwa kobuSulumane noMohammed. Umlando weshwa lwesibili wawutholakala futhi wagwaliseka eTurkey, indawo yokuzalwa yoMbuso wama-Ottoman.

Nhoroondo yenhamo yokutanga inoratidza hondo yakarwisana neRoma nevarwi vakazvimirira, avo ukama hwavo hwoga hwekubatana pakati pavo hwaingova chitendero cheIslam. Nhoroondo yenhamo yechipiri inoratidza hondo yakarwisana neRoma nesimba rechitendero chakarongeka pamwe nesimba rehurumende, rinonzi Ukhalfate. Muzviitiko zvole izvi, kungava kurwa kwakazvimirira kwakarwisana neRoma munhoroondo inomiririrwa naMohammed, kana kurwa kwakarongeka kunomiririrwa naOttoman, kana neHumambo hweOttoman, maitiro ehondo aiva ekurwisa pakarepo uye zvisingatarisirwi. Yakanga isiri hondo yayitwa nokupfekedza mauto ose yunifomu dzine ruvara rumwe chete, vozorongwa mauto acho mumutsetse, uye voafambisa mberi achipinda mumoto wepfuti, sezvaiiva tsika yehondo panguva iyoyo. Shoko rokuti “mhondi” rinobva panzira yechiIslam yokurwisa nokurova pakarepo uye zvisingatarisirwi, uye kazhinji zvichigumawo nerufu rwomurwisiwo.

Izwi rokuti “assassin” rinobva pashoko rechiArabhu rinoti “hashshashin,” iro rinobva kuizwi rokuti “hashish,” rinoreva “hashish” kana “cannabis.” Pakutanga, izwi iri raishandiswa kureva boka rakavanzika uye raiva nounyengeri hwokunyanyisa reboka revaMuslim veNizari Ismaili kuMiddle East munguva yeMiddle Ages. Nhengo dzeboka iri dzaizivikanwa nenzira dzadzo dzaisatevedza zvakajairika uye dzaiwanzova dzechisimba, kusanganisira kushandisa kuuraya vanhu vezvematongerwo enyika kuti vazadzise zvinangwa zvadzo. Zvinonzi dzimwe nguva vaiwanzonwa hashish kuti vazvigadzire mabasa avo, izvo zvakazoita kuti izwi rokuti

“hashshashin” kana kuti “assassins” ritange kushandiswa munyika dzokuMadokero. VaAssassins vaishanda munguva yeMiddle Ages, zvikurukuru muPersia neSyria, uye vakaita basa guru mumakakatanwa akasiyana ezvematongerwo enyika pamwe chete nokuurayana kwaitirwa zvinangwa zvakasiyana munguva iyoyo. Pakupedzisira, izwi rokuti “assassin” rakazosvika mumitauro yeEurope, uko rakazotanga kushandiswa zvakafara kureva vanhu vanoita kuuraya kwezvematongerwo enyika kana kuuraya kwakanangwa.

ဤစစ်တိုက်နည်းလမ်းသည် အမင့်ဂလာသုံးပါး၏ အရေးပါသော ပရောဖက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လက်ခံထားသော စစ်ပညာဖြစ်သည်။ အကဲဖြင့်မူကား အစုစုလား၏ ပရောဖက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ စစ်ပညာကို ဖြစ်ပေါ်စေရန် ဖြစ်သောကိစ္စဖြစ်သည်။ သင်္ကေတအနေဖြင့် အစုစုလားသည် စစ်တိုက်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သမျှကို ကိုယ်စားပြုထားပြီး ဗျာဒိတ်ကျမ်း အခန်းကဏ္ဍတွင် ပထမနှင့် ဒုတိယ အမင့်ဂလာတို့၏ အစုစုလားသည် သူတို့၏ စစ်တိုက်မှုကို သရုပ်ဖော်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ သူတို့၏ စစ်တိုက်မှုကို ဗျာဒိတ်ကျမ်း၌ လူမျိုးများကို အမျက်ထွက်စေသော လုပ်ဆောင်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ဖော်ပြထားပြီး စမ်းသပ်ကာလ ပတ်သိမ်းမီ အချိန်အနီးတွင် ဖြစ်ပေါ်သည်။

Ne marudzi akatsamwa, uye kutsamwa kwenyu kwasvika, nenguva yavakafa, kuti vatongwe, uye kuti mupe mubayiro kuvaranda venyu vaporofita, nokuvatsvene, navanotya zita renyu, vaduku navakuru; uye kuti muparadze avo vanoparadza nyika. Zvakazarurwa 11:18.

“Ndudzi” dzinotwa “kutsamwa,” nguva pfupi hashha dzaMwari dzisati dzauya; uye hashha dzaMwari, sezvinomiririrwa mubhuku raZvakazarurwa, ndidzo matambudziko manomwe okupedzisira anouya apo nguva yokupihwa mukana kumunhu yokutendeuka inopera. Mundima iyi mune zviratidzo zvitatu zvenguva; kutsamwiswa kwendudzi, hashha dzaMwari, uye nguva yokutonga vakafa. Kutonga kwavakafa kunorehwa pano ndiko kutongwa kwavakafa vakaipa kunoitika mukati memakore ane chiuru emireniyamu, kwete kutonga kwokunzvera kwavakafa kwakatanga musi wa22 Gumiguru, 1844. Hanzvadzi White vanojekesa pachena kuti zviratidzo zvitatu zvenguva zviriri mundima iyi zvakasiyana, uye zvinoitika munhevedzano yazvakaiswa mundima yacho.

“Ndzi vone leswaku ku kariha ka matiko, vukarhi bya Xikwembu, ni nkarhi wo avanyisa lava feke a swi hambanile naswona a swi hlawulekile, xin’wana xi landzela xin’wana; ndzi tlhela ndzi vona leswaku Mikayele a nga si yima, ni leswaku nkarhi wa maxangu, lowu nga si tshamaka wu va kona, a wu si sungula. Matiko ma le ku kariheni sweswi; kambe loko Muprista wa hina Lonkulu a heta ntirho wa Yena endlwini yo kwetsima, U ta yima, a ambala tinguvu ta ku rihisela, kutani hi kona makhombo ya nkombo yo hetelela ma nga ta chuluriwa.”

“Ndzi vone leswaku tintsumi ta mune ti ta khoma mimoya ya mune ku fikela loko ntirho wa Yesu wu hetiwile endhawini yo kwetsima, kutani hilaha endzhaku ku ta ta makhombo ya nkombo yo hetelela.” Early Writings, 36.

බයිබලයේ අවසාන පොතෙහි ඉස්ලාමයේ භූමිකාව වන්නේ ජාතීන් කෝපයට පත් කිරීමය; එය ඔවුන් යුද්ධය මගින් කරනු ලබනී. බයිබලයේ පළමු පොතෙහි ඉස්ලාමයේ භූමිකාව වන්නේ ලෝකයේ සෑම මනුෂීයයකුගේ අනම ඉස්ලාමයට එරෙහිව එක්කිරීමය; එය ඉස්ලාමයේ ලෙස නිරූපිත වේ.

Zvino mutumwa waJehovha akati kwaari, Tarira, une pamuviri, uye uchabereka mwanakomana, ugomutumidza zita rake kuti Ishmaeri; nokuti Jehovha wakanzwa kutambudzika kwako. Uye iye achava munhu wesango; ruoko rwake ruchava pamusoro pavanhu vose, uye maoko avanhu vose pamusoro pake; uye achagara pamberi pehama dzake dzose. Genesisi 16:11, 12.

Izwi rinoti “ruoko,” sechiratidzo, rakafanana nezvimwe zviratidzo zvose zveBhaibheri, uye rinogona kuva nezvarinoreva zvinopfuura chimwe, zvichienderana nemamiro ezvinhu arinoshandiswa maari. Zvikuru-zvikuru, “ruoko,” sechiratidzo muchiporofita cheBhaibheri, chiratidzo chehondo. Izwi rechiHebheru rakadudzirwa richinzi “munhu wesango,” ndiro izwi rinoreva mbizi yemusango yechiArabhiya, iyo ine zvinoreva zvakati kuti zvakakosha muchiporofita, chimwe chazvo chiri chokuti mbizi yechiArabhiya inhengo yemhuri yemhuka inonzi Equidae, sezvakaita bhiza. Muna Zvakazarurwa chitsauko 9, uye pamachati matsvene ose aHabhakuki (machati evapayona a1843 na1850), bhiza rinoshandiswa sechiratidzo chehondo inomiririrwa neIslam yamatambudziko matatu. Kutaurwa kwekutanga nekwekapedzisira kweIslam, sezvainomiririrwa mubhuku raGenesisi uye mubhuku raZvakazarurwa, kunobatanidza Islam nechiratidzo chemhuri yeEquidae (mbizi kana bhiza), uye zvose zviri zviviri zvinosimbisa basa reIslam serokuuisa hondo pamusoro pe “munhu wose” (ndudzi).

Mu bhuku ra Zvakazarurwa, chitsauko CHIPFUMBAMWE, ndima GUMI NERIMWE, hunhu hweIslam hunoziviswa, nokuti muchiporofita hunhu hunomiririrwa nezita. Zita rakapiwa mambo anotonga pamusoro peIslam rinoratidza chirevo icho chokutanga cheIslam chiri mubhuku raGenesisi, umo makanyorwa kuti hunhu kana mweya waIshmaeri “uchagara pamberi pehama dzake dzose.” Mambo anotonga pamusoro peIslam yose ndiye mweya waIshmaeri (mambo wavo), ane ruoko rwake “runorwa nomunhu wose”.

Na walikuwa na mfalme juu yao, naye ndiye malaika wa shimo lisilo na mwisho; ambaye jina lake kwa lugha ya Kiebrania ni Abadoni, lakini kwa lugha ya Kiyunani jina lake ni Apolioni. Ufunuo 9:11.

MuTestamente Yekare, inomiririrwa nechiHebheru, kana muTestamente Itsva, inomiririrwa nechiGiriki, hunhu hunotonga pamusoro pevateveri vechitendero cheIslam hunozivikanwa seAbhadoni kana Aporiyoni, izvo zvose zvinoreva “rufu nekuparadzwa.” Rufu nekuparadzwa ndizvo hunhu hweIslam, kungava huchimiririrwa muTestamente Yekare kana muTestamente Itsva. Hunhu chaihwo hwemweya unotonga mukati memuteveri wese weIslam, hwakabatana nechiratidzo chembongoro kana chebhiza, zviri zviviri zvinhu zvinowanikwa muzvirevo zvekutanga nezvekupedzisira zvinotaura nezveIslam. Hunhu uhwu huviri hwechiporofita hune mucherechedzo waArfa naOmega. Apo Hanzvadzi White inozivisa shoko rinopa vapenyu kune vane zana nemakumi mana nezvina ezviuru seuto guru rengirozi yechitatu, inotaura zvinotevera:

“Vatumwa vari kubata mhengo ina, dzinomiririrwa sebhiza rine hashha richitsvaka kusununguka nokumhanya pamusoro pechiso chenyika yose, richitakura kuparadza norufu munzira yarinopfuura.”

“Ticharara pahope chaipo pamuganhu wenyika isingaperi here? Tichava vakagomara, vanotonhora, uye vakafa here? Haiwa, dai mumachechi edu maiva noMweya nokufema kwaMwari zvichifemerwa muvanhu Vake, kuti vamire netsoka dzavo vagorarama. Tinofanira kuona kuti nzira yakatetepa, uye suwo rakamanikana. Asi patinopfuura nepamusuo wakamanikana, upamhi hwarwo hahuna mugumo.” Manuscript Releases, vhoriyamu 20, 217.

Imimoya emine ibanjwa phakathi nokutywinwa kwabaliikhulu elinye namashumi amane nane ezinkulungwane, futhi leyo mimoya emine iyihhashi “elithukuthele” elithwala “ukufa nembubhiso endleleni yalo.” NgoSeptemba 11, 2001, umaye wesithathu wangena emlandweni wesiprofetho uletha “ukufa nembubhiso,” ngaleyo ndlela “uthukuthelisa izizwe,” lapho uhlasela izwe lenkazimulo elingokomoya “ngokuzumayo nangokungalindelekile.” Ngo-Okthoba 7, 2023, umaye wesithathu waqhubeka endleleni yawo “yokufa nembubhiso,” ngaleyo ndlela waqhubeka “uthukuthelisa izizwe,” lapho uhlasela izwe lenkazimulo elingokoqobo “ngokuzumayo nangokungalindelekile.” Ukuhlasela kokuqala okungalindelekile kwaphawula ukuqala kwesikhathi sokutywinwa kwabaliikhulu elinye namashumi amane nane ezinkulungwane, futhi ukuhlasela kwakamuya kwango-Okthoba 7, 2023, kuphawula ukuqala kwesikhathi sokuphetha, noma “sokubopha,” sokutywinwa kwabaliikhulu elinye namashumi amane nane ezinkulungwane. Siyakulala yini emaphethelweni kanye nje omhlaba waphakade na?

Pa machati ese maviri matsvene evapayona, Uislamu hwenhamo yokutanga neyechipiri hunoratidzirwa zvakajeka nemauto echiIslam akatasva mabhiza awo ehondo. Mutasvi ari pamusoro pebhiza rehondo rehamo yokutanga mumifananidzo yose iri miviri akabata pfumo, uye mutasvi webhiza rinomirira hamo yechipiri ari kupfura pfuti. Musiyano uyu unonyatsozivikanwa muna Zvakazarurwa chitsauko 9, nokuti munhoroondo yehamo yechipiri ndimo makagadzirwa upfu hwepfuti uye pakatanga kushandiswa muhondo. Achitsinhira ndima 17 kusvika 19 dzaZvakazarurwa chitsauko 9, Uriah Smith anonyora zvinotevera:

“Chikamu chokutanga chetsananguro iyi chingava chine chokuita nechimiro chavaitasva ava. Moto, uchimirira ruvara, unomirira tsvuku, nokuti mashoko okuti, ‘tsvuku somoto,’ aiva mashandisirwo omutauro aiwanzoshandiswa; jacinth, kana kuti hyacinth, inomirira bhuruu; uye sarufa inomirira yero. Uye mavara aya ndiwo ainyanya kutonga pazvipfeko zvavarwi ava; zvokuti tsananguro iyi, maererano nemaonero aya, yaizonyatsowirirana neyunifomu yavaTurkey, iyo yaiva yakagadzirwa zvikuru nezvitsvuku, kana kuti scarlet, bhuruu, uye yero. Misoro yamabhiza yayita somisoro yeshumba, kuratidza simba rawo, ushingi, uye hutsinye hwawo; nepo chikamu chokupedzisira chendima iyi pasina kupokana chichireva kushandiswa kwegunpowder nezvombo zvomoto pazvinangwa zvehondo, izvo panguva iyoyo zvakanga zvangobva kupinzwa munguva pfupi. Sezvo vaTurkey vaipfura zvombo zvavo zvomoto vakatasva mabhiza, zvaizoita sokunge kumuoni ari kure moto, utsi, nesarufa zvaibuda mumiro yamabhiza, sezvinoratidzwa nomufananidzo wakabatanidzwa.”

“Kana kuri matumizi ya silaha za moto ya Waturuki katika kampeni yao dhidi ya Konstantinopoli, Elliott (Horae Apocalypticae, Gombo la I, uk. 482–484) asema hivi:—‘Ilikuwa kwa “moto na moshi na kiberiti,” yaani, kwa mizinga na silaha za moto za Mahomet, ndiko kulikotokana kuuawa kwa theluthi ya wanadamu, yaani, kutekwa kwa Konstantinopoli, na kwa matokeo yake kuangamizwa kwa milki ya Kigiriki. Miaka elfu moja

na mia moja na zaidi ilikuwa sasa imepita tangu kuanzishwa kwake na Konstantino. Katika muda huo, Wagothi, Wahuni, Waavari, Waajemi, Wabulgaria, Wasaraceni, Warusi, na hata Waturuki Waothmania wenyewe, walikuwa wamefanya mashambulizi yao ya uadui, au wameuzingira. Lakini ngome zake hazikuweza kutwaliwa nao. Konstantinopoli ilinusurika, na pamoja nayo milki ya Kigiriki. Hivyo ikawa fadhaa ya Sultani Mahomet kutafuta kile ambacho kingeondoa kizuizi hicho. “Je, waweza kutupa kanuni,” ndivyo alivyomuuliza mtengenezaji wa kanuni aliyemkimbilia, “ya ukubwa wa kutosha kubomoa ukuta wa Konstantinopoli?” Kisha kiwanda cha kuyeyushia metali kikaanzishwa huko Adrianopoli, kanuni zikatupwa, mizinga ikaandaliwa, na mazingiro yakaanza.”

“Kunostahili sana kuangaliwa jinsi Gibbon, ambaye daima huwa mfasiri asiyejitambua wa unabii wa Kiapokalipsi, anavyoweka chombo hiki kipya cha vita mbele kabisa katika taswira yake, ndani ya masimulizi yake yenye ufasaha na yenye nguvu kuhusu msiba wa mwisho wa himaya ya Kigiriki. Katika maandalizi yake, anatoa historia ya uvumbuzi wa hivi karibuni wa baruti, ‘mchanganyiko ule wa salpetre, kiberiti, na makaa;’ anaeleza juu ya matumizi yake ya awali na Sultani Amurath, na pia, kama ilivyokwisha kusemwa, juu ya karakana ya Mahomet ya kutengenezea mizinga mikubwa huko Adrianople; kisha, katika mwenendo wa mazingiwa yenyewe, anaeleza jinsi ‘mvua za mikuki na mishale zilivyoandamana na moshi, sauti, na moto wa bunduki na mizinga;’ jinsi ‘safu ndefu ya mizinga ya Kituruki ilivyoelekezwa dhidi ya kuta, betri kumi na nne zikivuma kwa pamoja juu ya sehemu zilizo rahisi zaidi kufikiwa;’ jinsi ‘ngome zilizokuwa zimesimama kwa karne nyingi dhidi ya ukatili wa adui zilivyobomolewa pande zote kwa mizinga ya Waothmani, mapengo mengi yakafunguliwa, na karibu na lango la Mt. Romanus, minara minne ikasawazishwa na ardhi;’ jinsi, kwa kuwa ‘kutoka katika safu za mbele, mashua za vita, na daraja, mizinga ya Waothmani ilivuma pande zote, kambi na mji, Wagiriki na Waturuki, walizingirwa na wingu la moshi, ambalo lingeweza kutawanywa tu na ukombozi wa mwisho au uharibifu wa himaya ya Kirumi;’ jinsi ‘kuta zile mbili zilivyogeuzwa na mizinga kuwa lundo la magofu;’ na jinsi hatimaye Waturuki, ‘wakipanda kupitia mapengo yale,’ ‘Constantinople ilishindwa, himaya yake ikapinduliwa, na dini yake ikakanyagwa mavumbini na washindi Waislamu.’ Nasema, kwa kweli kunastahili kuangaliwa jinsi Gibbon, kwa namna iliyo wazi na yenye kugusa sana, anavyohusisha kutekwa kwa mji huo, na hivyo kuangamizwa kwa himaya, na mizinga ya Waothmani. Maana ni nini ikiwa si maelezo juu ya maneno ya unabii wetu? ‘Kwa hawa watatu iliawa sehemu ya tatu ya wanadamu, kwa moto, na kwa moshi, na kwa kiberiti, vilivyotoka vinywani mwao.’”

“NDIMA 18. Ndi vinthu vitatu ivi chikaphedwa chigaŵa chachitatu cha ŵanthu, ndi moto, na josi, na salufule, ivyo vikafumanga mu milomo yawo. 19. Pakuti nkhangono yawo yiri mu mlomo wawo, na mu misila yawo; pakuti misila yawo yikaŵa nga ni njoka, ndipo yikaŵa na mitu, ndipo na iyo yikupweteka.”

“Ndima izi zikusonyeza zotsatira zakupha za njira yatsopano ya nkondo imene inayambitsidwa. Kudzera mwa zipangizo izi,—ufa wa mfuti, mfuti, ndi zipolopolo zazikulu,—ndi mmene Constantinople inagonjetsedwera potsiriza, ndi kuperekedwa m’manja mwa Aturuki.” Uriah Smith, Daniel and Revelation, 510–514.

Ticharamba tichidzidza nezvenhamo yechitatu muchinyorwa chinotevera.

“Ndzi pfukile evurhongweni bya mina nivusiku byo hetelela ndzi ri ni ndzhwalo lowukulu emiehleketweni ya mina. A ndzi ri karhi ndzi humesa rungula eka vamakwerhu va hina va xinuna ni va xisati, naswona a ri ri rungula ra xilemukiso ni dyondzo malunghana ni ntirho wa van’wana lava yimerisaka tidyondzo leti hoxeke mayelana ni ku amukeriwa ka Moya lowo Kwetsima, ni matirhelo ya wona hi ku tirhisa switirhisiwa swa vanhu.

“Ndaakaratzwa kuti kupengeseka kwakafanana nokwakasangana nesu mushure mokupfuura kwenguva muna 1844 kwaizopindazve pakati pedu mumazuva okupedzisira eshoko, uye kuti tinofanira kusangana nechakaipa ichi nesimba rimwe chetero zvino sezvatakachisangana nacho muzviitiko zvedu zvokutanga.

“Simé toli onongá ngói ya makambo minene mpe ya somó mingi. Bisakoli ezali kokokisama. Lisoló ya kokamwa mpe ya makambo minene ezali kokomama na mikanda ya likoló—makambo oyo esakolamaki ete ekoya mwa moke liboso ya mokolo monene ya Nzambe. Biloko nyonso ya mokili ezali na ezalela ya kozanga kimia mpe ya kozanga bosikisiki. Bikólo ezali na nkanda, mpe bazali kosala mabongisi minene mpo na etumba. Ekólo moko ezali kosalela ekólo mosusu mayele mabe, mpe bokonzi moko ezali kotelemela bokonzi mosusu. Mokolo monene ya Nzambe ezali kopusana noki penepene. Kasi atako bikólo ezali kosangisa mampinga na yango mpo na etumba mpe kosopa makila, mobeko epesami naino epai ya baanzelu ete bakanga mopepe minei kino basaleli ya Nzambe bakotia elembo na bilongi na bango ya liboso.” Selected Messages, mokanda 1, 221.